

Naplójegyzetek V.

A szabadság születésnapja

„1848. március 15-én esett az eső, hideg szél fújt, de ha nem meteorológiai szempontból nézzük, ez volt a magyar történelem legverőfényesebb napja. Azt hihetnők, hogy csak a kései nemzedék látja ilyen ragyogónak, szörnyű tapasztalatai távlatából, de a lepergett évszázad [...] generációi is úgy tekintettek rá, mint a vissza nem térő ifjúság hőstettére, melyet a siker napfénye aranyozott, s azóta az emlékezés rózsaszínű köde burkol” – írja nemzeti ünnepünkről Várkonyi Nándor.

Miért volt a magyar történelem egyik legverőfényesebb napja az a százhatvanhét évvel ezelőtti március 15-e?

A nap hőse, Petőfi Sándor ezt írja Naplójában: „Üdvez légy, születésed napján, magyar szabadság! először is én üdvözöllek, ki imádkoztam és küzdöttem értetted, üdvözöllek oly magas örömmel, amilyen mély volt fájdalmam, midőn nélkülöztünk tégedet!”

Petőfi és a márciusi ifjak a Magyarországon akkor uralkodó Habsburg birodalmi elnyomórendszerrel szemben akarták kivívni a magyarság számára a szabadságot. Ezért a célért küzdött ebben az időben a Pozsonyban ülésző magyar parlament is olyan neves politikai vezetőkkel az élén, mint Széchenyi István, Kossuth Lajos, Batthyány Lajos, a hamarosan megalakuló forradalmi kormány első miniszterelnöke és sokan mások.

Iskolai tanulmányainkból tudjuk, hogy a 16. században, Szapolyai János király halálát követően a magyar trónöröklési harcokból a Habsburg Birodalom került ki győztesen. A török megszállás idején, a három részre szakadt Magyarország Magyar Királyságként fennmaradt észak-nyugati felén így mindvégig a Habsburgok uralkodtak. Ez azt jelentette, hogy Magyarország megmaradt része politikailag, katonailag, de kulturálisan is a Habsburg birodalmi érdekeknek kiszolgáltatva élt. A török uralom alól végül az országot az a

császári hadsereg szabadította fel, amelyben a harmincéves háborúban „lezüllött Európa minden zsákmányéhes kalandora és martalóca össze- csődült [...] hogy helyet teremtsen a nyugati térfoglalás számára Magyarországon; miközben feladata volt, hogy elűzze a keleti hódítót, a törököt, a Habsburg birodalmi érdek azt is kívánta, hogy törje le, semmisítse meg a török elleni harcokban edződött, rebellis magyarságot is” (Várkonyi Nándor).

Az ország sok szenvedést kiállt népe azonban nem akarta elfogadni az immár Nyugatról érkező hódító szándékot sem. A kuruc felkelők és a II. Rákóczi Ferenc fejedelem vezette szabadságharc megkísérelte kivívni Magyarország önállóságát. Sorsa az elbukás lett, főként azért, mert nem talált nemzetközi szövetségest, amely az osztrák birodalommal szemben támogatta volna a magyar ügyet. Ilyen szabadságdeficittel élte végig a magyarság a 18. és 19. század első felének nagy történelmi fordulatait, amikor Nyugat-Európában a technikai, ipari fejlődés és a francia forradalom eszméi és politikai következményei alapvető társadalmi változásokat hoztak létre. Miközben a magyarságnak önálló államiságáért, gazdasági és kulturális szuverenitásáért, így anyanyelve használatának és művelésének jogáért is harcolnia kellett, Nyugat-Európában és Észak-Amerikában már a demokrácia eszméje hódított, a feltörekvő polgárság ebben az államformában látta a jövőt.

1848. március 15-e, a márciusi ifjak tizenkét pontja máig érvényesen egyesítette a kornak ezt a két fontos törekvését, a nemzeti függetlenség és a polgári szabadságjogok követelését. Ennek a kettős elkötelezettségnek volt a költője Petőfi Sándor, és lett a himnusza a Nemzeti dal. A magyar forradalmi megmozdulásokról pedig büszkén írhatta a költő: „...szép vagy te, szebb minden más országbeli testvérednél, mert nem fürödtél vérben, mint azok, téged tiszta örömkönnnyek mostak; [...] Óh szabadságunk, édes

kedves újszülött, légy hosszú életű e földön, élj addig, míg csak él egy magyar...” (Lapok Petőfi Sándor naplójából, Pest, március 15. 1848.)

„Az Élet él és élni akar”

Bátran mondhatjuk, hogy nincs olyan rétege a magyarságnak, amely az elmúlt száz év történelmének valamely pillanatában ne vált volna saját hazájában jogfosztottá, üldözötté. A két világháborúban katonaként, munkaszolgálatosként vagy hadifogolyként sínylődött és halt meg milliónyi férfi, családfő nélkül maradtak, özvegyek, árvák, szegények és elesettek lettek a hozzájuk tartozók. Trianon óta üldözték, megalázták, irtották a kisebbségi sorba került, több millió „határon túli” magyart. A negyvenes években megbélyegezték, kifosztották, deportálták, elpusztították a magyar zsidóságot. A háború végén megtizedelték a délvidéki magyarokat, szovjet munkatáborokba hurcolták a polgári lakosság százezreit, átkergettek a Dunán Magyarországra számolatlan felvidéki családot, végül kitelepítették a magyarországi svábok tömegeit.

A kommunista diktatúra évtizedeiben üldözték, bebörtönözték, deportálták vagy kivégezték a keresztényeket és mindenkit, aki a hivatalos ideológiától eltérően gondolkodott: értelmiségieket, művészeket, papokat. Az 1950-es évektől elkezdődött a parasztság felszámolása, magas adóval, beszolgáltatással sanyargatták a gazdálkodókat, majd téeszbe kényszerítették, megfosztották földjüktől, munkaeszközeiktől, állataiktól is őket. Bűnnek számított, börtönt vont maga után a magántulajdon és a kisüzemi termelés is: a munkásság értékes részét jelentő kisiparosokat megfosztották műhelyüktől, gépeiktől. A földbirtokosokat, kereskedőket, a kis- és nagyvállalatok tulajdonosait, a pénzembereket is egyetlen pillanat alatt „államosították”, mindenükből kiforgatták, elüldözték vagy koncepciós perek során börtönbüntetésre ítélték, internálótáborokba zárták, vagy kitelepítették. Tehát szinte nincs olyan magyar család, amelynek tagjait nemzetiségük, vallásuk, meggyőződésük vagy tulajdonuk miatt az elmúlt száz év egy adott időszakában a hatalom gyakorlói hátrányosan meg ne különböztették volna, nincs olyan család, amelynek az elmúlt száz évben ne semmisült volna meg akár több-

ször is az egzisztenciája, ne bombázták volna le, ne államosították volna, ne árverezték volna el az otthonát vagy a műhelyét, termőföldjét, gyárát, ne kellett volna elszakadnia szülőföldjétől, családi gyökereitől.

Nem csoda hát, amit sokszor megállapítunk magunkról, vagy megállapítanak rólunk mások: mi, magyarok sok más népnél pesszimistábbak, csalódottabbak, sértettebbek, bizalmatlanabbak vagyunk. És sokszor szeretetlenek, irigyek és hitetlenek is. Sokáig éreztük örök vesztesnek magunkat, és nem bízunk az értelmes jövőben. Ritkán örültünk, keveset nevtünk, keveset gondolkodtunk. Csoda, hogy még egyáltalán vagyunk.

Csoda valóban. De nemcsak a mi megmaradásunk csoda, hanem a legtöbb kis népé is, amely nem tartozik a világ vezető katonai vagy gazdasági nagyhatalmai közé. És ilyen népből, nemzetből sokkal több van, mint a győztesekből.

Ha egyszer-egyszer végiggondoljuk a bennünket ért történelmi vereségeket és veszteségeket, de végiggondoljuk tévútjainkat, bűneinket is, és azt is, hogy mindennek ellenére még mindig élünk, létezőnk, vagyunk, akkor megértjük, amit Ady Endre úgy fogalmazott meg: „Az Élet él és élni akar”.

Az élet bennünk is élni akar. Nem szabad rossz pillanatainkban eltékozolnunk, véglegesen elveszítenünk azt, ami képessé tesz bennünket a túlélésre, a megújulásra. Az egészségünket nem szabad odadobnunk káros szenvedélyeinknek, nem szabad lehajtott fejjel, reménytelenül élnünk. Nem szabad elhinni a sok sorscsapás után, hogy nekünk már nincs jövőnk. Sem csalódottságból, sem kényelemszeretetből nem szabad lemondanunk a gyermekáldásról. A gyerekeket, a fiatalokat nem szabad rossz példánkkal elrontanunk, nem szabad félrevezetnünk, rosszra használnunk. Nem szabad a keserű tapasztalatokba belekeserednünk, a veszteségekre örök haraggal és gyűlölettel felelnünk, nem szabad a másik emberben ellenséget látnunk.

„Isten felkelti napját jókra és gonoszokra egyaránt” – olvassuk a Bibliában, és ez nemcsak a minden napnak új esélyt adó, tényleges napfelkeltét jelenti, hanem azt is, hogy nekünk is felragyog a hajnal. Ha nem látjuk is előre, nem tudjuk is, hogyan és mikor, de jóra fordulhat a sorsunk.

Érdemes mosolyogni a hozzánk tartozókra, örülni egymás szerencséjének, megtanulni tisztelni és becsülni a gyengét, a beteget, a sze-

gényt, a segítségre szorulókat is. Ha nem akarunk mindenáron nyerni és szerezni, hanem tudunk és akarunk egymásért dolgozni, egymásnak örömet szerezni és együtt örülni, akkor könnyebb lesz hinni a jobb jövőben és a jobb jövő zálogában, a gyerekeinkben.

Itt van velünk

Amikor Krisztus Urunk és Szent Péter itt jártak a Földön, egy szép napon egy nagyvárosba érkeztek. Már messziről látták kirajzolódni a város sok kéményét, tornyát, égbe szökő épületeit, sok egymásra zsúfolt emeletes házát. Hosszan gyalogoltak a város szélétől befelé, egyre kevesebb lett körülöttük a szabad tér, ha felnéztek, már csak egy keskeny csík látszott az égből, azt is magas oszlopok és drótok szabdalják. Az utcák két oldalán szorosan egymás mellett sorakozó kőépületek mintha a fejük fölött össze akartak volna hajolni.

A város központjába is minden csupa kőből volt, sehol egy zöld foltot, egy fát látni nem lehetett. Nyár volt, nagy meleg volt, a kőfalak, a kőjárda csak úgy sugározta ki magukból a hőséget.

Krisztus Urunk és Szent Péter a sok gyaloglástól úgy elfáradt, hogy szinte jártányi erejük sem volt, amikor végre egy barátságos terecskére értek, amelynek a szélén kőpadok sorakoztak, a közepén pedig gyerekek és felnőttek vettek körül egy faragott kőlabán álló, kerek kőtálat, amelybe vékony sugárban csobogott egy kis szökőkútból a víz.

Krisztus Urunk és Szent Péter is odalépett a kőtál mellett beszélgető emberekhez, illendőképpen köszöntek nekik, ők pedig utat nyitottak előttük, hogy a markukból hörpölvé ihassanak egyet a langyos, de tiszta forrásvízből. Végül nedves tenyerükkel letörölték az arcukról az út porát, keresztet maguknak egy távolabb eső, üres kőpadot, és letelepedtek. Elővették a tarisznyájukból a bicskájukat és a kenyeres kendőjüket, hogy elfogyasszák szerény vacsorájukat.

Ekkor váratlanul ott termett mellettük egy csillogó szemű, piros arcú kisfiú, és kíváncsian kezdte nézegetni a két vándort. Az Úr a fejével intve helyet kínált neki a padon. Bicskájával a kendőből kicsomagolt kenyér hasára keresztet rajzolt, aztán, mielőtt megszegette volna, felemelte tekintetét az égre, és Péterrel együtt halkán elmondta fölötte az áldást.

A kisfiú érdeklődve figyelte őket, majd amikor az Úr a megszegett kenyér egy falatját a bicska hegyére tűzve őt is megkínálta, megköszönte, elvette a kenyérdarabkát, és megkérdezte:

– Mit mormoltatok, amikor felnéztek az égre?
– Áldást mondtunk – felelte az Úr. – Megköszöntük az Istennek, hogy kenyeret adott nekünk.
– Kinek köszöntétek meg? – kérdezte a kisfiú, és maga is fölnevezett az égre.

– Az Úristennek – erősítette meg a választ Szent Péter.

– Ki az az Úristen? – kérdezte csodálkozva a gyermek.

– Hát aki ezt az egész világot teremtette – mutatott körbe Péter.

– Ezt a világot? De hiszen ezt az emberek építették.

– És ki teremtette az embereket? – kérdezte az Úr.

– Az anyukák. Engem is az anyukám hozott a világra.

– De az anyukádat az Isten teremtette – mondta Péter, hogy lezárja a beszélgetést.

– Nem, az anyukám a nagymamámnak született – felelte öntudatosan a kisfiú. – Mutassatok nekem valamit, amit az az Isten teremtett. Talán ezt a kenyeret, amit megköszöntetek neki?

– Nem... Te is tudod, azt a pék sütötte.

– Hát ezt a padot, amin ülünk?

– Nem... Te is tudod, ezt a kőfaragó faragta.

– Hát akkor mégis mit? – kérdezte vigyorogva a gyermek.

Krisztus Urunk ekkor lehajolt a kőpad lábához, és rámutatott egy a körésekből előbújó, apró levelű, kék virágú növénykére.

– Látod ezt a növénykét? Hát ezt biztosan nem az emberek csinálták, ezt maga az Isten teremtette.

A kisfiú leguggolt a kőpad mellé, nézte jobbról, nézte balról, kezével megérintette az aprócska növényt, amely szinte érthetetlen módon a forró kövek között virágzott.

– És minek teremtette az Isten ide ezt a kis növényt? – kérdezte aztán.

– Talán azért, hogy még egy ilyen hatalmas, ember alkotta kőrengeteg közepén se feledkezzünk meg róla. Hogy mindig érezzük, itt van velünk – felelte neki mosolyogva Krisztus Urunk.